Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРИАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома,
Нохч-Гlалгlай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 13 январь, 1973 шу. ● № 6 (5269). Мах 2 кеп.

КЪИЛБАСЕДА КАВКАЗСКИИ ЦЕНТРАЛЬНО-ЧЕРНОЗЕМНИИ РАЙОНИЙ, АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАЙ, КРАЙЙ, ОБЛАСТИЙ БЕРРИГАЧА СПЕЦИАЛИСТАШКЕИ IИЛМА БОЛХЛОШКЕИ ЗОНАЛЬНИ АГРОНОМИЧЕСКИ СОВЕЩАНЕ ДОАКЪАШХОША ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Оаха, Къилбаседа - Кавказскии Центрально-Черноземни районий областий, крайй, автономни республикай юрта боахама специалисташа, юртарча берригача нъахьегамхошца санна, чIагIга нъеабалъеш тIаийдар СССР Союз хъаьн 50 шу дизарна хеташ Кремле хиннача торжественни заседане КПСС ЦК Генеральни секретара новлъаста Л. И. Брежнева ян дог уэлоттадеш йолча докъа-таш. Цу тIа нъаьга хьахьенхад вай мехка общественни прогресс ярца нарагIдьннараш, массе а оагIорахьара хьадоэзийтад коммунизм хъалъяра дахьъера денхараш перспективаш. «Хlанз керттера денхар да, — аьлар шиЙ докладе тIа Л. И. Брежнева, — экономика эффективность цIенхаштта лакхьоера Iалашдеш йолча боахама деан дара интенсивни методашта тергам тIа а деан дара интенсивни, ориентаци овлангара хувцар. Дувцар да, нъахьегама оссарле лакхьярен Iилма-технически прогресс сихьярен нажьхаца, болх беш йолча производственни мощностех тIа-тIа биззаrIа пайда эцарца нажьхаца, боахамга дIадахийтача хIара сомах, металла, доагора, цемента, удобрenie ней хIара тоннах хьахуна пайда лакхбара нажьхаца тIа-тIа духгагIа экономически дегIаухлирца.

Iилман ларда тIа оттаьяча юрта боахама интенсификаци ярца программага хьежина, оаха дерригача низашт тIадохийтагIда хIара колхозаш совхозех лаьттех хьайбай боахами лелабара культура цахаддаш лакхьера, лаьттах, техникех, удобренеех, ихьийочча материально - технически ресурсех эффективногIа пайда эцIира Iалладаргa.

1973 шера планашт тIаийца социалистически денхараш толаме ихоачашдара, дIадахача шера чу ца эцаш дисар махулла духгагIа ихкаметтаоттадара, хьайбай боахама тешшаме доакъара база Iалашъяра берригача юртбоахама культурай хьувкъам дикна лакхбара.

РСФСР-е эгIара йоккхагIйола юртбоахама продукци луш я Къилбаседа Кавказскии Центрально - Черноземни экономически районаш, ухказа да 27,3 млн. гектар лаьтта, республике оахача дерригача лаьттах 20 процент; 11,9 млн. гектар дIалоаш цонашеи дагIенашеи. Зонерча нолхозашеи совхозашеи 1961—1971 шерашка юкъера лаьрхIача цхьан шера 27 млн. тонн яхат чъьнхкад. Кlа, хъажкlаш, дуга, гIидугараш, шенкгара сеекла, бабцдаараш, сом, шура, дулх, тха, кхойла а юртбоахама продукци йоаккхача республике керттера мотгиг ихоьч цу районашка.

Лаьтта леладаран хьайбай боахаман интенсификаци елга сихдара, Къилбаседа - Кавказскии Центрально - Черноземни районашка юртбоахама производство чIоагIа дегIайоалара пакха продуктивность йола дахьъе парте оттадеш деккар ихоачашдара зона Iалама а экономически а хьалхара йоккхий торонаш хьаеллн.

Цу зона йоккхий торонаши резервашт йолча къьгта хьаьхьех хьалхалаттача нолхозашеи совхозашеи, бIарччача районаша, Iилма-тохама учреждененша доахка донккийча толамаша. Республике а цун довзел ерахьа а дика довзар да Белгородски областо Короченски районе Цlе

«Къахьегама овсарле—из бухсощцаш кхаьчача, керда общественни строй котъялара эггара лоархIамгIа дар, эггара керттердар да».

В. И. ЛЕНИН

КЕРДАЧА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ

Цlаннха ца айденнача тайпара политически къахьегамеи хьинар айденнача хьалашка дерригача советски халкъо а санна болх бу Нохч-Пlалгlай АССР юрта бохама нъахьегамхоша вай Даьхе экономически социальнии дегlайоалара йоннха программа тlаийача КПСС XXIV съезда решеннеи нхоачашъера.

СССР хьаьз 50 шу дизера яха йоагlача тайпара накъахкар духьа социалистически яхь лелаьча хана бригадаи, фермаи, отделхеи, бlарччоча колхозиин совхозиин дуккхача коллективаша толаше нхоачашдир социалистически деххараш, дикача къахьегама совгlаташца нанъалъхар Советски Союзан республика автономни сийлахьча юбилейна, шозшкара лоагllаш дола данъа лаьцар парте XXIV съезда социм нхоачашбера.

Даьхено бизза мах бир яхьо котбаьнначаша даьхача толамий, царех дикагlбараша правительственни совгlаташ деннад. Цхьабанъда, юрта бохама болхлошта хьалхашка латт 1973 шера планашна хьахьсиха, ССР Союза Ланхехьара Совета V сессо дийцаи чlоагlдаьи дола керда дохкий денхараш. Ййслагlча пятилетка хоадамбош дола шу а хинна дlаотта доза 1973 шу.

Лаьтташ леладечеи хьайбаш леладечеи дохкий производственни толамаш дахар духьа Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъеъаха тхо, республикиера колхозхой, совхозий болхлой, механизатораш, специалисташ, юрта бохама деррига болхлой тхоай деррига нисъаш, знанеш, опыт тlаэхийта лаьрхlа да 1973 шера хlара колхозан совхозан халкъа бохама планаш нхоачашъелга lалашдъа цlеш, пятилетка хьалхара шин шера ца йеаниккаш ййса валовни товарнии продукци, ма могга духьарlа хьалхара йнш хулийтаргlйолаш а лаьттанцарен хьайбашкарен йоаха продукташ духьарlа яхар духьа.

Къахьегама овсарле лакхъера, лаьтта леладарен хьайбаш леладарен культура лакхъера, лаьттанна химизации мелиорации яра, техниках, пайда дикарlа эцара, комплексни механизаци фермашка юкъе яхьара, хьалхалаттача технологаех юртбохама продукцин яхьара ларда тlа тха въаштlехьдергда 1973 шерах юрта бохам нхы тlа а дикна айлургбола шу де.

Тахан ларда йолла ваа хьатlаьдсарlача шера дика хьувькам нхобара. Цудухьа оттаду оаха тхоашта хьалхашка денхар: трактораш, лаьтта товдуи платаш дlадуои машинаш 1973 шера 1 мартал а платаш чуэца машинаш 1 июнал а тlехьа ца йоалийташ еттгара дина тоаьв яха.

25 январь хьатlаьнхачалехьа хlара колхозан совхозни бlаьстан юхье юкъа культурай фуца бизза нхоачам хиллал-lалашъе а дlадувча стандартэ 1 классан лохарlа довшаш дlадувча кондичашка из дlанхоачаде а.

1973 шера юрташкарча профессионально-технически училищашка 960 механизатори бохамашка въашагlъехачча нурсашка 460 саги киййче, хlаьта цу тlулаяхо йиш хулийтаргьа тхога нъахьегама овсарле лакхагlа йолаш, шин смена гlа техниках пайда эца.

Лаьтта леладара культура боарам массе мотте айбе въаштlехьдергдеш (илгlан парда тlа въаштlехьъяьха севообороташ юкъе ца йоалийоан нара ца ердаййоан. Оаха денхар оттаду: 1973 шера 21 бохама 57,7 эзар гектар долча лаьттан тlа севооборташ нараеззаг.

Вай лаьтта — керттера рузька, из лора а деш, дохкиарlа хулийтаргда вай хlара гlнтара тlара дозна бериат. Цу тlулахха 1973 шера киййч а яь нхашка товсаргьа вай 800 эзар тоннал кlезигlаргlа йоагlаш минеральни удобренеш, цу дакъе яплаташ дlадувргlолча лаьтташка — 300 эзар а дозанъара культураш дlаоьвргlолча лаьтташка — 200 эзар а тонн.

Дlаоьвча хlамий структура товареи севообороташ нарзер-заяреи чатах колхозашкера, совхозашкара, пачъхьалихен нхыча бохамамашкера ялата культурап дlаюь лаьтташ 225 эзар гектарера дlанхоачаде. Керттера нхачан культура — гурахь дув кlа хилар диц ца а долийташ, 50 эзар гектарера нхоачаш дунхарlа хулийтаргда гурахь був мухх тlабола лаьтта, хьажнlаш тlаяр — 32 эзар, яптаббови культураш тlаяр — 11 эзар гектарера нхоачаш. Iалъмате дунха балхаш де лерхl оаха лаьтташта хий тlадоладарап мелиораци яраи. 1973 шера нхы тlа а балха юкъейоалаерlа хий дохнача лаьттай 2,4 эзар гектар, тоадергда 3,7 эзар гектара тlара лаьтта, планировна ергьа 3,8 эзар гектара тlа, мелиоратн а яь тоадергда 2.5 эзар гектар лаьтта.

Вай керттера йоанхо еш хиннари ери — ялат духьарlа дозанхиигга. Оаха денхар тlаэц 1973 шера 225 эзар гентарах хlарапе тlара юкъера лаьрхlа-на 22,2 центнер ялат дахнча, цу дакъе хий дехнача лаьттай хlара гектара тlара — 35 центнерал кlезигlаргlа доацаш, цу дакъе дуга — 45, хьажкlаш — 45—50 центнер. Колхозашка, совхозашка, пачъхьалихен нхыча бохамашка гулдош дола деррига ялат 500 эзар тоннага дlанхоачадергда вай. Пачъхьалихенга дохкаргда 155 тоннал кlезигlаргlа доацаш ялат.

Дохкий денхараш нхоачашде лаьрхlад оаха лаьтташ леладеча кхыча дозанъошка а. Деррига гулдеш дола бабцадараш — 115 эзар тоннага, иоартолаш — 14, шенара свекла — 190, ганараш — 20, комсаш — 117, тхьамка — 1,8 эзар тоннага дlанхоачадергда. Пачъхьалихенга дохкаргда бабцадараш — 96 эзар тонн, иоартолаш — 5, шенара свекла — 180, ганараш — 15, комсаш — 117, тхьамка — 1,8 эзар тонн.

Iан бетташка дозанъарех пайда дикарlеи биззарlеи эчара а ахкан замалахь доахан шортта, дикача дозанъараша ихабара а ларда тlа, племенной болхи бохамма чурча хьайбаех Iул меттаутгадара бу болхи тобара чотах дикна дебдергда вай хьайбаш, лакхъергьа хьайбаи коа тlарча салхазарийи продуктинвесть, лохбергба уж яхарга дlабода мах.

1973 шу чанхдеалаш колхозашкара, совхозашкара, пачъхьалихен нхыча бохамашкара доахан 164 эзаркега, цу дакъе детта доахан 58,5 эзарнега, хьанхарч — 135,8 эзарнега, жа — 583 эзарнега, ондадьнна ноа тlара оалхазараш — 700 эзарнега дlанхоачадергда вай.

Юкъера лаьрхlача хlара беттача Iаттагара 2109 килограмм шура йоанихкарlа, хlара яхнача котама тlехьара 152 фуъ гулдергда, хlара устагlанна тlера юкъера лаьрхlача 4,5 килограмм тха дозанхзргда.

Юкъера лаьрхlача хlара 100 Iатта тlехь 88 lасилгал нlезигlаргlа дозацаш, хlара бlаь жийна тlехьа 100 lаьхарал нlезигlаргlа бовшаш, хlара нана хьанхийно тlехьа 16 хурскал нlезигlаргlа йоагlаш хьанкхеелга Iалашдергда вай.

Дулх дозанхзргда (дийна долаш эзена) — 36,1 эзар тонн, шура — 105 эзар тонн, фуаш гулдергда — 76 миллион, тха дозанхзргда — 2500 тонн.

Массе тайпарча бохамашкера пачъхьалихенга дохкаргда вай дулх дийна долаш эзача — 34,0 эзар тонн, шура — 61 эзар тонн, фуаш гулдергда — 63 миллион, тха дозанхзргда — 3770 тонн.

1973—1974 шера Iай общественни хьайбашта 450 эзар тонн гlожа дозанъараш кийчдергда вай, цу дакъе йол — 250 эзар тонн, санаж — 120 эзар тонн, моша дозанъараш — 830 эзар тонн, цу дакъе силос — 780 эзар тонн, витаминно-баций хьоар — 20 эзар тонн.

Дехкар оттаду: производство лакхагlча зоотехнически боарама лелае, гlожеи мешеи дозанъараш кийчдьчуя тlехьарlа мара доахана ца толияга lалашде, деррига бохамашка Iул меттаутгаддергдла шинараш нхеле нъахьега фермацаи бригадашн вlашагlйохна, фермашка тlехдина санитарни перядок оттаде.

Тlагlертта чlоагlъергьа вай колхозийн совхозий экономина, лакхъергьа нъахьегама овсарле, товергьа продукце динал, лохбергба из яныхарга дlабода мах, юртбохамма производства дерригача дозанъой рентабельность лакхъелга lалашдергда.

Белгалдаь денхараш нхоачашдар духьа леаттабева къовсаме вайна новиъостал дерзда бохамамашта, бригадашта, отделенешта, фермашта юкъе а бlарччача райбнашта юкъе а лелаеча социалистически яхьа ланхача бозрамо. Красноярский почин хьал а лозаши Ерригсоюзни яхьа юкъедолх тхо низ болаш, денале хулийтаргьа вай из, хадданза вlаши провеерраш ергьа, яхьа итогаш шорца дlайбозийтлга lалашдергда.

Лаьтта леладара даьхье бригадашта, отделенешта, колхозашта, совхозашта, районашта юкъе лелеча яхьа итогаш ергьа оаха бlаьстан юхье хlамаш дlайийна даьча, ялати нхыйола продукташи чуийца даьча, хьайбаш леладара даьхье: фермашка — хlара, кlиранна, колхозашта, совхозашта, районашта юкъе — квартале циъаи шера итогегlеи.

1973 шера юрта бохам дегlабоалабара даьхье хьонхамаш ланхдар духьа массанс а цхьатарра нъовсеи а болабеш, оаха яхье бех Кlилбаседа-Хlирий, Дагестански республикай, Украински ССР Херсонски областа лаьтташ леладераш, хьайбаш леладераш, юрта бохамма берригга болхлой.

Хlара районна юрташкарча нъахьегамхоша нъовсам лоатгабергба унх тайпара денхараш нхоачашдар духьа.

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

Ялаташ тlаодча дерригача лаьттай хlара гентара тlара 27,1 центнер, ганарий — 15,4 центнер, бабцадараий — 184 центнер, иоартолий — 125 центнер, сомий — 88 центнер янкха.

Хlара нхоабача Iаттагара 2450 килограмм шура йоанихкига, хlара устагlанна тlера — 3,7 килограмм тха дозанхзига, хlара яхнача котама тlехьара 170 фуъ гулдеига, 100 Iаттаи духхьашха дахнача шинарийнеи тlехьа 92 lасилг ихделга, хlара 100 жийна тlехьа 110 lаьхар нхебелга, нана хьанхийна тlехьа 14 хурск нхеелга вlаштlехьдаяха.

Деррига дозанхзаи дола ялат 38,12 эзар тоннага, ганараш — 7,63 эзар тоннага, бабцадараш —37,85 эзар тоннага; иоартолаш — 6,1 эзар тоннага, сом — 9,55 эзар тоннага, дулх — 5,59 эзар тоннага, шура — 22,3 эзар тоннага, гулдеш дола фуаш — 20400 эзарнега, тха — 171 тоннага дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга дохнаргда 24,15 эзар тонн ялат, 5,5 эзар тонн ганараш, 2,5 эзар тонн иоартолаш, 32,0 эзар тонн бабцадараш, 7,97 эзар тонн сом, 4,88 эзар тонн дулх, 17,33 эзар тонн шура, 14500 эзар фуъ, 253 тонн тха, 1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хулийтарга: доахан — 31,8 эзар бежан, цу дакъе— 10,0 эзар етт, хьанхарч — 27,0 эзар, жа — 48,6 эзар, ондадьнна ноа тlара оалхазараш — 160,0 эзар. Гlожа дозанъараш 58,0 эзар тонн кийчдергда, цу дакъе йол — 21,0 эзар тонн, сенаж — 12,0 эзар тонн, силос — 140,0 эзар тонн, бабца хьоар 1,7 эзар тонн.

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОН

Ялаташ дlадийнача дерригача лаьттай хlара гентара тlара 22,3 центнер йоанихгьа, бабцадараий — 100 центнер, комсий — 80 центнер.

Хlара нхоабача Iаттагара 2600 килограмм шура, хlара устагlанна тlера — 5,3 килограмм тха данниа, хlара яхнача котама тlехьара 135 фуъ гулда, 100 Iатта тlехьа — 92 Iаса, хlара 100 жийна тlехьа — 100 lаьхар, нана хьанхийна тlехьа 16 хурски хьанкхее.

Деррига дозанхзаш дола ялат 38,47 эзар тоннага, бабцадараш — 1,44 эзар тоннага, комсаш — 9,3 эзар тоннага, сом — 0,76 эзар тоннага, дулх — 4,4 эзар тоннага, шура— 7,73 эзар тоннага, фуаш — 2000 эзарнега, тха — 1349 тоннага дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга дохнаргда 9,0 эзар тонн ялат, 1,1 эзар тонн бабцадараш, 0,44 эзар тонн сом, 8,4 эзар тонн комсаш, 4,45 эзар тонн дулх, 5,8 эзар тонн шура, 2000 эзар фуъ, 1800 тонн тха: 1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хулийтаргда: дохкан — 10,9 эзар бежан, цу дакъе 3,2 эзар етт, 10,2 эзар хьанхарч, 267,7 эзар уттаяь. 25,0 эзар ондадьнна ноа тlара оалхазараш. Гlожа дозанъараш кийчдергда 60,0 эзар тонн, цу дакъе йол — 40,0 эзар тонн, сенаж — 15,0 эзар тонн, силос — 55,0 эзар тонн, бабца хьоар — 2,6 эзар тонн.

УРУС-МАРТАНА РАЙОН

Ялаташ дlадийнача дерригача лаьттай хlара гентара тlара 26,0 центнеи, ганарий — 12,5 центнеи, шенара свеклай— 250 центнеи, бабцадараий — 160 центнер, сома — 50 центнер, тхьамий — 10,5 центнер янкха.

Хlара нхоабача Iаттагара 200 килограмм шура янкха, хlара яхнача котама тlехьара 140 фуъ гулде, хlара 100 Iатта тlехьа 90 Iаса хьанхеде, нана хьанхийна тlехьа 16 хурски хьанкхее.

Деррига дозанхзаи ялат 30,28 эзар тоннага: ганараш — 1,11 эзар тоннага, шенара свекла — 54,63 эзар тоннага, тхьамна — 105 тоннага, бабцадараш — 2,86 эзар тоннага, сом — 2,03 эзар тоннага, дулх — 1,8 эзар тоннага, шура — 7,0 эзар тоннага, фуаш — 2100 эзарнега дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга 11,0 эзар тонн ялат. 0,9 эзар тонн ганараш, 48,8 эзар тонн шенара свекла, 105 тонн тхьамна, 2,2 эзар тонн бабцадараш, 2,15 эзар тонн сом, 1,93 эзар тонн дулх, 5,84 эзар тонн шура, 2300 эзар фуъ, 20 тонн тха дохка: 1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хилийта: доахан — 10,0 эзар бежан, цу дакъе — 4,0 эзар етт, хьанхарч — 16,0 эзар, ондадьнна ноа тlара оалхазараш — 25,0 эзар. 18,2 эзар тонн гlожа дозанъараш кийчде, цу дакъе йол — 7,5 эзар тонн, сенаж — 8,0 эзар тонн, силос — 49,0 эзар тонн, бабца хьоар — 1,5 эзар тонн.

ШАЬЛА РАЙОН

Ялаташ дlадийнача дерригача лаьттай хlара гентара тlара 22,5 центнер, ганарий — 14,0 центнер, шенара свеклай— 232 центнер, бабцадарий — 100 центнер, сома — 45 центнер, тхьамий — 12,5 центнер янкха.

Хlара нхоабача Iаттагара 2000 килограмм шура янкха, хlара яхнача котама тlехьара 140 фуъ гулде, хlара 100 Iатта тlехьа 85 Iаса хьанхеде.

Деррига дозанхзаш дола ялат — 40,9 эзар тоннага, ганараш — 1,54 эзар тоннага, шенара свекла — 95,0 эзар тоннага, тхьамна — 0,3 эзар тоннага, бабцадараш — 3,5 эзар тоннага, сом — 4,8 эзар тоннага, дулх — 2,1 эзар тоннага, шура — 7,2 эзар тоннага, фуаш — 3600 эзарнега дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга 13,2 эзар тонн ялат, 1,3 эзар тонн ганараш, 90,0 эзар тонн шенара свекла, 2,1 эзар тонн бабцадараш, 9,25 эзар тонн сом, 0,3 эзар тонн тхьамна, 2,56 эзар тонн дулх, 6,5 эзар тонн шура, 4050 эзар фуъ, 50 тонн тха дохна; 1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хилийта: доахан — 12,43 эзар бежан, цу дакъе 4,0 эзар етт, ондадьнна ноа тlара оалхазараш — 45,0 эзар; 25,0 эзар тонн гlожа дозанъараш кийчде, цу дакъе йол — 10,0 эзар тонн, сенаж — 13,0 эзар тонн, силос — 55,0 эзар тонн, бабца хьоар — 1,1 эзар тонн.

НАДТЕРЕЧНИ РАЙОН

Ялаташ дlадийнача дерригача лаьттай хlара гентара тlара 19,4 центнер, ганарий — 10,0 центнер, бабцадарий — 93 центнер, немсий — 53 центнер янкха.

Хlара нхоабача Iаттагара 2200 килограмм шура янкха, хlара устагlанна тlера 3,8 килограмм тха данниа, 100 Iатта тlехьа 87 Iаса, хlара 100 жийна тlехьа 100 lаьхар, нана хьанхийна тlехьа 15 хурски хьанкхее.

Деррига дозанхзаш дола ялат 39,6 эзар тоннага, ганараш — 0,95 эзар тоннага, бабцадараш — 0,7 эзар тоннага, комсаш — 24,5 эзар тоннага, сом — 0,2 эзар тоннага, дулх — 2,4 эзар тоннага, шура — 4,8 эзар тоннага, тха 55 тоннага дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга дохнаргда 25,0 эзар тонн ялат, 0,6 эзар тонн ганараш, 0,3 эзар тонн бабцадараш, 0,16 эзар тонн сом, 24,5 эзар тонн комсаш, 2,52 эзар тонн дулх, 4,25 эзар тонн шура, 405 эзар фуъ, 84 тонн тха дохна; 1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хилийта: доахан — 11,81 эзар бежан, цу дакъе 2,6 эзар етт, хьанхарч — 7,5 эзар, жа — 19,0 эзар, ондадьнна ноа тlара оалхазараш — 5,0 эзар; 30,8 эзар тонн гlожа дозанъараш кийчде, цу дакъе йол — 13,9 эзар тонн, сенаж — 5,0 эзар тонн, силос — 60,0 эзар тонн, бабца хьоар — 1,0 эзар тонн.

НАЬСАРЕН РАЙОН

Ялаташ дlадийнача лаьттай хlара гентара тlара 22,5 центнер, ганарий — 12 центнер, шенара свеклай — 200 центнер, бабцадарий — 120 центнер, иоартолий — 110 центнер янкха.

Хlара нхоабача Iаттагара 2000 килограмм шура янкха, хlара устагlанна тlера 3 килограмм тха данниа, 100 Iатта тlехьа 88 Iаса хьанхеде, хlара 100 жийна тlехьа 98 lаьхар хьанхкебе.

Деррига дозанхзаш дола ялат 35,0 эзар тоннага, ганараш — 3,0 эзар тоннага, шенара свекла — 3,5 эзар тоннага, бабцадараш — 1,7 эзар тоннага, иоартолаш — 7,92 эзар тоннага, сом — 0,8 эзар тоннага, дулх — 1,3 эзар тоннага, шура — 5,5 эзар тоннага, тха — 39,5 тоннага дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга 17,9 эзар тонн ялат, 1,8 эзар тонн ганараш, 3,5 эзар тонн шенара свекла, 3,1 эзар тонн иоартолаш, 1,1 эзар тонн бабцадараш, 0,72 эзар тонн сом, 1,44 эзар тонн дулх, 4,49 эзар тонн шура, 325 эзар фуъ, 60 тонн тха дохна: 1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хилийта: доахан — 9,5 эзар бежан, цу дакъе 3,4 эзар етт, жа — 19,3 эзар, ондадьнна ноа тlара оалхазараш — 12,0 эзар; 28,5 эзар тонн гlожа дозанъараш кийчде, цу дакъе йол — 7,0 эзар тонн, сенаж — 10,0 эзар тонн, силос — 65,0 эзар тонн, бабца хьоар — 1,8 эзар тонн.

МАГIАЛБИКА РАЙОН

Ялаташ дlадийнача дерригача лаьттай хlара гентара тlара 21,8 центнер, ганарий — 12,0 центнер, шенара свеклай — 180 центнер, бабцадарий — 110 центнер, иоартолий — 103 центнер янкха.

Хlара нхоабача Iаттагара 2200 килограмм шура янкха, хlара устагlанна тlера 4 килограмм тха данкха, хlара яхнача котама тlехьара 100 фуъ гулде, 100 Iатта тlехьа 90 Iаса, хlара 100 жийна тlехьа 100 lаьхар, нана хьанхийна тlехьа — 16 хурски хьанкхее.

Деррига дозанхзаш дола ялат — 40,0 эзар тоннага, ганараш — 2,7 эзар тоннага, шенара свекла — 1,63 эзар тоннага, дулх — 3,0 эзар тоннага, шура — 4,1 эзар тоннага, фуаш — 300 эзарнега, тха — 86 тоннага дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга 11,5 эзар тонн ялат, 2,3 эзар тонн ганараш, 1,6 эзар тонн шенара свекла, 1,5 эзар тонн бабцадараш, 2,69 эзар тонн дулх, 3,03 эзар тонн шура, 160 эзар фуъ, 141 тонн тха дохна; 1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хилийта: доахан — 9,3 эзар бежан, цу дакъе — 3,5 эзар етт, хьанхарч — 14,0 эзар, жа — 22,9 эзар, ондадьнна ноа тlара оалхазараш — 15,0 эзар; 25,0 эзар тонн гlожа дозанъараш кийчде, цу дакъе 11,0 эзар тонн йол, 7,0 эзар тонн сенаж, 66,0 эзар тонн силос, 1,6 эзар тонн бабца хьоар.

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОН

Ялаташ дlадийнача дерригача лаьттай хlара гентара тlара 21,0 центнер, ганарий — 10,3 центнер, шенара свеклай — 228 центнер, бабцадарий — 160 центнер, сома — 81,5 центнер янкха.

Хlара нхоабача Iаттагара 2300 килограмм шура янкха, хlара устагlанна тlера 4,4 килограмм тха данкха, хlара яхнача котама тlехьара 160 фуъ гулде, 100 Iатта тlехьа — 90 Iаса, хlара 100 жийна тlехьа 105 lаьхар, нана хьанхийна тlехьа — 16 хурски хьанкхее.

Деррига дозанхзаш дола ялат 98,7 эзар тоннага, ганараш — 2,0 эзар тоннага, шенара свекла — 3,5 эзар тоннага, бабцадараш — 36,8 эзар тоннага, сом — 8,9 эзар тоннага, дулх — 8,3 эзар тоннага, шура — 34,37 эзар тоннага, фуаш — 48000 эзарнега, тха — 78 тоннага дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга 22 эзар тонн ялат, 1,7 эзар тонн ганараш, 3.5 эзар тонн шенара свекла, 30 эзар тонн бабцадараш, 9,8 эзар тонн сом, 6,59 эзар тонн дулх, 27,5 эзар тонн шура, 39300 эзар фуъ, 195 тонн тха дохна. 1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хилийта: доахан — 30 эзар бежан, цу дакъе 15 эзар етт; 36 эзар хьанха, 17 эзар устагlа, 350 эзар ондадьнна ноа тlара оалхазараш, 65 эзар тонн гlожа дозанъараш кийчде, цу дакъе йол — 42 эзар тонн, сенаж — 18 эзар тонн; силос — 140 эзар тонн, бабца хьоар — 4,3 эзар тонн.

АЧХОЙ-МАРТАНА РАЙОН

Ялаташ дlадийнача дерригача лаьттай хlара гентара тlара 21 центнер, шенара свеклай — 210 центнер, бабцадарий— 70 центнер (мошача горешница яхьана), сома — 47 центнер янкха.

Хlара нхоабача Iаттагара 1900 килограмм шура янкха, хlара устагlанна тlера 2,8 килограмм тха данкха, хlара яхнача котама тlехьара 130 фуъ гулде, 100 Iатта тlехьа — 87 Iаса, хlара 100 жийна тlехьа — 90 lаьхар, нана хьанхийна тlехьа — 15 хурски хьанкхее.

Деррига дозанхзаш дола ялат 17,0 эзар тоннага, шенара свекла — 16,8 эзар тоннага, бабцадараш — 11,2 эзар тоннага, комсаш — 0,6 эзар тоннага, сом — 6,4 эзар тоннага, дулх — 1,3 эзар тоннага, шура — 5,2 эзар тоннага, фуаш — 2000 эзарнега, тха — 40 тоннага дlанхоачаде.

Пачъхьалихенга 6,0 эзар тонн ялат, 15,5 эзар тонн шенара свекла, 10,7 эзар тонн бабцадараш, 6,2 эзар тонн сом, 0,5 эзар тонн комсаш, 1,42 эзар тонн дулх, 4,55 эзар тонн шура, 1950 эзар фуъ, 65 тонн тха дохна.

1973 шу чанхдеалаш еррал хьайбаш хилийта: доахан — 7,3 эзар бежан, цу дакъе — 2,7 эзар етт; 7,0 эзар хьанхарч, 10,5 эзар жа, 25 эзар ондадьнна ноа тlара оалхазараш.

16 эзар тонн гlожа дезанъараш кийчде, цу дакъе йол — 9,3 эзар тонн, сенаж — 5 эзар тонн; бабца хьоар —1,4 эзар тонн, силос — 36,5 эзар тонн.

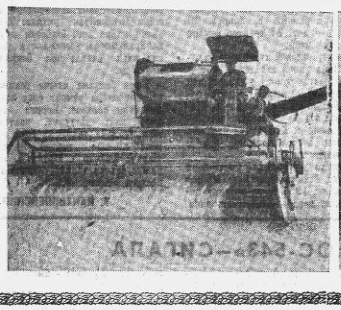

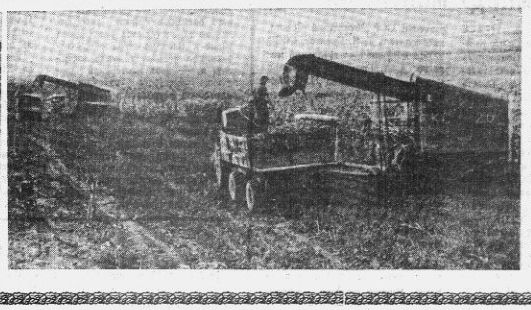

ТОЛАМАШКА

ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ ДЕКХАРАШ

«ХЬАЛХАШКАХЬА КЕРДА МУЛ, КЕРДА ДЕККХАРАШ: ВАЙ МОХК ТІАКХОАЧ ЭГГАРА ЛОАРХІАМЕГІЧА, ЙИСЛАГІЧА ПЯТИЛЕТКА КХОАЛАГІЧА ШЕРА. ВАЙ ДАЬХЕН БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ ПАТРИОТИЧЕСКИ ДЕКХАР — БЕЛГАЛЪЯЬ ПЛАНАШ ТОЛАМЕ КХОАЧАШЪЯРА ТІЕХЬА КІАЬД ЦА ЛУШ КЪОВСАМ ЛОАТТАБАР, ДЕРРИГАЧА КАЛКЪА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ХЬИНАРЕГІА БОЛЧА ДОАКЪАШХОШТА ЮКЪЕ ХИЛАР»

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета «Советски халкъага, Советски Социалистически Республикай Союза дерригача къамйй къахьегамхошка» дьяча кхайкарал тІара).

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОН

Ялаташ дІадийнача дерригача лаьттай хІара гектара тІара 26,4 центнер ялат, 11,3 центнер ганараш, 225 центнер шеюра свекла, 112 центнер баьцадаараш, 36 центнер сом, 52,6 центнер комсаш яха.

ХІара юхабаха іаттагара 220 килограмм шура яккха, хІара 100 іатта тІехьа — 90 іаса, нана хьанхийна тІехьа — 15 хурси хьалххе.

Дерригача доаккхаш дола ялат 35,5 эзар тоннага, ганараш — 2,1 эзар тоннага, шекара свекла — 35,0 эзар тоннага, бьацадаараш — 5,5 эзар тоннага, комсаш — 5,1 эзар тоннага, сом — 0,85 эзар тоннага, духх — 1,68 эзар тоннага, шура — 6,75 эзар тоннага дІанхоачаш.

Паччахьалхенга 15,6 эзар тонн ялат, 1,7 эзар тонн ганараш, 34,0 эзар тонн шекара свекла, 2,7 эзар тонн бьацадаараш, 1,1 эзар тонн сом, 5,0 эзар тонн комсаш, 1,94 эзар тонн духх, 5,8 эзар тонн шура, 350 эзар фуьйр, 30 тонн тха дохна; 1973 шу чаккхдолаш ерраш хьайбаш хилийта: доахан — 9,4 эзар бекан, цу дакъе 3,5 эзар етт; 12,0 эзар хьакхарч, 0,8 эзар жа,4,0 эзар ондадьяьна яьа тІара оалхазараш. 18,0 эзар тонн гІоьма доакъараш нийчъе, цу дакъе йол — 8,0 эзар тонн. сенаж — 5 эзар тонн; силос — 42,0 эзар тонн, бьаца хьоар — 1,5 эзар тонн.

НАУРСКИ РАЙОН

Ялаташ дІадийнача дерригача лаьттай хІара гектара тІара 20,9 центнер, бьаццадарий 112,5 центнер, сома —48 центнер, комсий — 62 центнер яккха.

ХІара юхабаха іаттагара 2550 килограмм шура яккха, хІара устагІанна тІера 4,7 килограмм тха даккха, хІара яхьакча котама тІехьара 115 фуьйр гулде, 100 іаттаи духххашха дахкача шинарийнеи тІехьа — 95 іаса, нана хьанхийна тІехьа — 15 хурси хьалххе.

Дерригача доакхкаш дола ялат 41,4 эзар тоннага, бьацадараш — 2,7 эзар тоннага, комсаш 78,0 эзар тоннага, сом — 2,0 эзар тоннага, духх — 4,4 эзар тоннага, шура — 8,5 эзар тоннага, фуаш — 3500 эзар тоннага, тха — 704 тоннага дІанхоачаяе.

Паччахьалхенга 10,5 эзар тонн ялат, 1,4 эзар тонн бьацадараш, 1,36 эзар тонн сом, 77,4 эзар тонн комсаш, 3,41 эзар тонн духх, 6,22 эзар тонн шура, 2400 эзар фуьйр, 980 тонн тха дохна; 1973 шу чаккдолаш ерраш хьайбаш хилийта: доахан — 10.0 эзар бекан, цу дакъе 3,6 эзар етт, 15,08 эзар хьакхарч. 159,0 эзар жа, 46,6 эзар рндадьяьна яьа тІара оалхазараш; 47,0 эзар тонн гІоьма доакъараш нийчъе, цу дакъе йол — 33,0 эзар тонн, сенаж — 12,0 эзар тонн, силос — 76,0 эзар тонн, бьаца хьоар — 1,6 эзар тонн.

СОВЕТСКИ РАЙОН

Ялаташ дІадийнача дерригача лаьттай хІара гектара тІара 18 центнер, тхьамкий — 12,5 центнер яккха. ХІара устагІанна тІера 1,9 килограмм тха даккха, 100 іаттаи духххашха дахкача шинарийнеи тІехьа — 85 іаса хьалххе-де, хІара 100 жийна тІехьа — 95 іаьхар, доаждаеча доаханна деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхІача 400 граммал кІезигагІа доаццш духх тІадеттадалийта.

Дерригача доакхкаш дола ялат 2,7 эзар тоннага, тхьамка — 0,2 эзар тоннага, духх — 0,6 эзар тоннага, тха — 15 тоннага дІанхоачаяе.

Паччахьалхенга 0.2 эзар тонн тхьамка, 0,3 эзар тонн сом, 0,88 эзар тонн духх, 315 эзар фуьйр, 38 тонн тха дохна.

1973 шу чакхдоалаш ерраш хьайбаш хилийта: доахан — 3,1 эзар бекан, цу дакъе 1,2 эзар етт; 8,1 эзар жа.

12,5 эзар тонн гІоьма доакъар нийчъе,цу дакъе йол — 11,0 эзар тонн, сенаж — 2,0 эзар тонн, силос — 6,0 эзар тонн.

ВЕДАНА РАЙОН

Ялаташ дІадийнача дерригача лаьттай хІара гектара тІара 17,6 центнер, тхьамкий — 12 центнер яккха, хІара устагІанна тІера 2 килограмм тха даккха, 100 іатта тІехьа 85 іаса хьалххе, хІара 100 жийна тІехьа — 95 іаьхар, хІара бежана деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхІача тІаххета духх 350 граммал кІезигагІа ца хилийта.

Дерригача доакхкаш дола ялат 2,7 эзар тоннага, тхьамка— 0,3 эзар тоннага, сом — 0,43 эзар тоннага, духх — 0,5 эзар тоннага, тха — 23 тоннага дІанхоачаде.

Паччахьалхенга 0,3 эзар тонн тхьамка, 1,1 эзар тонн сом, 0,8 эзар тонн духх. 300 эзар фуьйр, 45 тонн тха дохна.

1973 шу чакхдоалаш ерраш хьайбаш хилийта: доахан 4,3 эзар бекан, цу дакъе 1,75 эзар етт; 12 эзар жа.

10,4 эзар тонн гІоьма доакъараш нийчъе, цу дакъе йол — 9,0 эзар тонн, сенаж — 2,0 эзар тонн; силос — 7.5 эзар тонн.

НОЖАЙ-ЮРТА РАЙОН

Ялаташ дІадийнача дерригача лаьттай хІара гектара тІара 16,3 центнер, ганарий — 11,0 центнер, бьацадарий — 100,0 центнер, тхьамкий — 15 центнер яккха.

ХІара 100 іатта тІехьа 90 іаса хьалххе, доаждаеча доаханна деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхІача хІара бежана 520 граммал кІезигагІа доаццш духх тІадеттадалийта.

Дерригача доакхкаш дола ялат 6,7 эзар тоннага, ганараш — 0,3 эзар тоннага, тхьамка — 0,96 эзар тоннага, бьацадараш — 2,6 эзар тоннага, духх — 0,7 эзар тоннага дІанхоачаде.

Паччахьалхенга 0,4 эзар тонн ялат, 0,12 эзар тонн ганараш, 0,9 эзар тонн тхьамка, 1,0 эзар тонн бьацадараш, 0,62 эзар тонн сом, 1,14 эзар тонн духх, 550 эзар фуьйр, 13 тонн тха дохна.

1973 шу чакхдоалаш ерраш хьайбаш хилийта: доахан— 9,2 эзар бекан цу дакъе 3,6 эзар етт. 13,64 эзар тонн гІоьма доакъараш нийчъе, цу дакъе йол — 15,25 эзар тонн, сенаж — 5,5 эзар тонн, силос — 2,0 эзар тонн.

«СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» РЕСПУБЛИКАНСКИ ОБЪЕДИНЕНИ

1972 шераца нийсйича балхий объем 12,2 процент ланхлуга іалашде а колхозаштеи совхозаштеи урх боарам гІулаьхаш де а: ремонтни мастерсишка 2860 эзар сома маьха механизированни балхашта — 2400 эзар сома маьха, автотранспортада муьхьаь дІа-юха ихахьара— 4900 эзар сома маьха, хьайбаш лелаДеча фермашта механизаци яра—1100 эзар сома маьха.

«Сельхозтехника» мастерсишка колхозаштеи совхозаштеи 1450 трактор, 110 ялаташ хьонха комбайн, 3500 автотракторни двигатель тоае.

Кийг а яь колхозашеи совхозашеи вІашагІйохка: бьацдараш кхедара арочни пленочни теплицаш — 120, хьажкІаш хоржа поточни линеш — 20, помидораш чузца машинаш — 10.

Доакъараш кийчдеча цехий 30 оборудовани, АВМ-0,4 яха 12 агрегат, «ОНЦ-15» яха 4 комбикормоеи цех вІашагІйолла.

. Аргіе дІа а йихьа, нхашка 300 эзар тонн органически удобреиеш товса. Нхашкара бернат алсамдоаха отрядаш Сунженскии Шелковскийн районашка вІашагІйохна. 4 эзар гектар пайта мелиораци а ян тоадо. 12,5 эзар гектара тІа зуламдергаштеи лазараштеи духьала молхаш тоха.

Колхозаштеи совхозаштеи 34 миллион сома маьха машинаши оборудовании, хІаьта ишгта ихьйола матёриально-технически средстваш а дІахоца.

Потребителя франкобоахама технологегІа колхозаштеи совхозаштеи централизованни хьисапе мухьаш тІаккхаьхара боарам 93 процентгара дІанхоачабе.

ЯЛАТА ПРОДУКТАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНИ

Сортах дола хьоар даккхара шера план 1973 шера 30 декабрга нхачалехьа нхоачашъе.

Лаьхарїча сортех дола хьоар 1 процент духхагІа арахеца. Комбикорматш хьаяра шера план 2000 тонн тІехьхоачашъе.

Микродобавкашеи антибиотикашеи тоая мара комбикормаш яра ца хеца.

Гибриднии сортах долчеи хьажкий фуна калибровка елга 1973 шера 1 февраль тІаккхаче чакхдаккха. Калибровка яьча хьажкий фух 80 процентал кІезигагІа доаццш 1 класс йолаш хилийта.

Ялаташ дьята дохха культурашеи хьачуъуца технически база 1973 шера 1 июнь хьатІаккхаче, в ханаа 30 ди хьалха, хьажкиий дуган фу хьачуъцара — 1973 шера 1 сентябрь хьатІаккхаче нийчъь яккха.

Халача балхий процессаштеи муьхьаш тІадуьттара-доасадара балхаштеи дІаха мехяизаци яра а хІаьта ишгта къхьегаш дикагІа вІашгІехьбаккхара а, продукци духхагІа арахецара чотах къхьегама овсарле 1972 шера хинначуп духхагІа лаккхе: промышленносте — 6 процент, ялаташ дІачуийдарца дувзаденача гІулаккхашка — 5 процент.

Дерригача хьачуийдуи дІахуийтеи муьхьаш лаьрхІача дІадодачех 12 эзар сом иходе.

Промышленни продукци арахецаргІа дІабода мах производствага доэар иходара, бедал кІезигагІа йоэара, цунах хьайоала ниййча продукци духхагІа хилийтара чотах 10 эзар сом лохбе.

Ихы тІа а 20 эзар сома пайда бе.

МЕЛИОРАЦЕЙ ХИН БОАХАМЕЙ МИНИСТЕРСТВО

Халкъа боахама планагІа лаьрхІа производственни мощносташ Нохч-ГІаиггай АССР колхозашеи совхозашеи ханал хьалха 1973 шера 25 декабрь хьатІаккхачалехьа болх бе йолайолийтагІа іалашде:

— лаьтташка хий диллара — 2,35 эзар гектар
— лаьтташ тоадара — 3,7 эзар гектар
— хий ухача системай мелиоративни хьал тоадара — 2,5 эзар гектар

— хий дехкача лаьтташка капитальни планировка яра — 3.8 эзар гектар.

Шера план ухх хьонхамашта 25 декабрь хьатІаоттале нхоачашъе:

— эксплуатационни подразделенеш шо-шоша йолаш гІишлой-монтажни балхашта хьакхийцача 67,0 эзар сейм капитальни вложенеех пайда эцара;

— 112,2 квадратни метр чуйе моттиг йола цІенош эксплуатаце дІадалара.

Вегетационни хиш дехна доляду ха — 10 апрель хьатІакхоачаш хий дехка системаш тоаь яха а боахамашта хий деньача пунктапша планагІа хий тепта іалашде а, боахама чухьара сеть тоаяра сметни документаци кийчъеча колхозаштеи совхозаштеи новьостал де.

Хий ухача системашта эксплуатаци ечя управленешка чакхйоахача эксплуатационни мероприятой план 1973 шера 25 декабрь хьатІаоттале 2287 эзар сомаи капитальни ремонт яра план 1973 шера 20 декабрь хьатІаоттале 326,6 эзар сомаи нхоачашъе. 1973 шера 50 эзар сом паччахьалхен бюджета ахча иходе.

Вегетационни хий дехнараи гектара тІа хий дахийтара боарамаи хих пайда эцара план нхоачашъелга е 1973 шера чузца культураш тІайолча 47086 гектара тІа лаьттах тІоаЛал чуйолийташ хий дуллинга а іалашде.

1974 шера хьандергдоча гІирсий плана 1 сентябрь хьатІанхачале проектно-сметни документаци нийчъе а дІахорча шерашка гІирсаш хьалдара деча проектни балхашта хьакхийцача 1000 эзар сомах пайда эца а.

Грозненскии Шелковскойи ПМК-ай мощносташ карверазрви болх бе йолаялийтареи производственни планаш ханал хьалха 1973 шера 25 декабрь хьатІаоттелехьа нхоачашъелга іалашде.

ХЬУН БОАХАМА УПРАВЛЕНИ

Боахама пайдана йолча гаьний 1973 шера 1700 гектара тІа керда хьу дІайогІа, цу дакъе городашта гонахьарча моттигашка — 250 гектар.

Хьу нхаметтаоттаяра чакхйоахача мероприятеша механизаци яра боарам ланхбе:

а) хьу дІайогІара — 1,0 процент;
б) хьун культураша гІулаяи дара — 1,5 процент;
в) лаьтта ниййдара — 1,5 процент.

Городашкеи республикерча нах бахача нхьча пункташкеи гаьнаш дІайогІача практически новьостал дар духьа дІайогІа 50 эзар га лургьа организацештеи учрежденештеи.

Дїаогїа аргіа гаьнаш хозагІеи дикагІеи хипийтар, обийтар, хи йистошш лаьттеи чіеагІагІа хилийтар духьа 1973 шера іунал деши санитарни гІулаяхаи 8,1 эзар гектара тІара хьу тедз, цу дакъе нъонача гаьнаша гІулаяи деш — 2,6 эзар гектара тІара.

Тийдача гаьнех 110,0 эзар кубометр хьу яяхха.

Хьунах зца йиш йолаш мел бола пайда зца, эрий тІаяьначеи дІаогІачеи сомий гаьнаш тІара 1973 шера 650 тонн сом баяяха а цун чотах консервашеи сок яяххаргеи йода продукци гуьяьра план 10 процент тІехяхоачашъелга іалашде а.

Хьу араозара шера план 1973 шера 25 декабрь хьатІаоттале нхоачашъе а планал совгІа 2 эзар кубометр гІирсашка гІоргйола хьу араоза а.

1973 шера ерригача предприятеша рентабельно болх белга іалашде, продукци арахецаргІа дІабода мах 0,2 процент лохбе а реализаци ярах планал совгІа 5,0 эзар сома пайда бе а.

Реализаци яра план 1973 шера 25 декабрь хьатІаоттале нхоачашъе. Планал совгІа 5,0 эзар сома маьха йолча продукнена реализаци е.

Арахеца продукци дуняха а дикагІа хилийта.

Іилман ларда тІа вІашгІехьбаьняха яъаьгаи шерра юкъебаалабара ларда тІа промышленнии хьун боахамерии гІулаяхашка яъаьгама овсарле 3 процент ланхъелга вІашгІехьданяха.

Халкъо леладуи производственни гІулаяхашта лаьрхІам товараш 1 миллиони 350 эзари сома маьха арахецилга іалашде, цу дакъе культбыта товараш 160 эзар сома маьха.

Капитальни гІирсашта керттера фондаш болх бе йолаялийтара план 1973 шера 20 декабрь хьатІаоттале нхоачашъе.

Рационализаторски предложенеш юкъеяхьара чотах 1973 шера 10 эзар сом иходе.

Лоащача хаяна яхьаъча нурсашиеи семинарашкеи 45 инженерно - технически болхлочун квалификаци ланхъелга іалашде.

Болхлошха волча 200 сага говзал Іомае а керттера производственни профессеш йолча болхлошха волча 100 сага квалификаци ланхъе а.

«СКОТОПРОМ» ТРЕСТ

ХІара гектара тІара 20 центнер ялата яккха, силоса лаьрхІача моша хьажкІаш а тІехьа гІадамий — 200 центнер. Дерригача доакхкаш дола ялат 23 эзар тоннага дІанхоачаде.

ХІара бежана деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхІача 450 грамм духх тІадеттадалийта. хьакхарчашта — 400 грамм.

Цхьан бежана тІаяхета дерригача духх 70 килограмм хилийта, хьанхарчашта тІаккхетар — 40 килограмм.

Дерригача доахаяна 5,2 эзар тонн духх тІаккхетилга вІашгІехьданкІеи паччахьалхенна 4,9 эзар тонн дІадалон.

Дїачуъуча хІара бежана юкъера дозал 350 килограммага дІанхоачаде.

20 эзар тонн гІоьма доакъараш нийчъе, цу дакъе йол— 10 эзар тонн, силос — 60 эзар тонн, сенаж — 3 эзар тонн.

«ЧЕЧИНГУШВИНО» ПРОИЗВОДСТВЕННО-СОВХОЗНИ ОБЪЕДИНЕНИ

ЮРТА БОАХАМЕ

1973 шера хий дехнача лаьттай хІара гектара тІара 70 центнер комсий, 30 центнер ялатий яккха. 1500 гектара тІа комсий керда гаьнаш дІайогІа, комсаш нийяча йолча юкъе 2500 эзар га дІайогІа. Дерригача чудахьаш дола ялат 34,7 эзар тоннага; дІаяхоачаде, паччахьалхенга 17,0 эзар тонн ялат дохна. 102,5 эзар тонн комсаш гуъьеи паччахьалхенга йохкеи. Паччахьалхенга 520 тонн духх 5000 тонн шурийи йохка.

1973 шу чакхдоалаш доахан 7800 бекенга, цу дакъьа дегта доахан 3050 іаттага дІаяхоачаде, хьанхарч — 5000-неги жа — 4800 устагІагои.

ХІара юхабаха іаттагара 2250 килограмм шура яккха. ХІара 100 іатта тІехьа 90 іаса хьалххеде. Юрта боахама продукци яккхарга дІабода мах 0,3 процент лохбе.

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ

Товарни продукцена реализаци яра план 1973 шера 25 декабрь хьатІаоттаи нхоачашъе а планал совгІа 320 эзар сома маьха йолча продукцена реализаци е.

Шера планал совгІа ерриига а лаьрхІача 250 эзар сома маьха продукци арахеца.

Предприятеша реконструкци яра, уж нердача техниаца ниййъяра, нъахьегам дикагІа вІашгІехьбаккхара, НОТ юкъехкахьара чотах нъахьегама овсарле планагІчуя 0,3 процент духхагІа лакхъе. 1973 шера планал совгІа 15 эзар дал комсий чхьаГар даккха.

Комсех хий духхагІа іоеддалийтара чотах нхы тІа а 2 эзар дал чхьаГара материалаш яха.

Производствана дІаяхо механизаци автоматизаци яр а, нерда технологи юкъейоалаяр а, дІаяхо товар а духха вІашагІа а слла, болх бе йолаялийта: Грозненски чхьаГараюкъяьяка комбинате — «Рейнски» тайпах йолча импортни шушайш юъа лини, Червленски чхьаГара заводе — «Бордосски» тайпах йола импортни шушаш юъа лини. Червленски чхьаГара заводе цхьа тайпа чхьаГараш арахецна лини, 300 эзар дала вІоахалцеи шелацеи обработка е низ бола Науpски чхьаГара заводера цех эксплуатаце дІаяла. КІезига мистьеннача екъача чхьаГара материалий 300 эзар дал, шампански чхьаГара материалий — 120 эзар дал арахецца.

Керда техника, хьалхалятта технологи производствана юкъеяхьара чотах а хІаьта ишгта рационализаторски предложенеш юкъеяхьара а 80 эзар сом иходе.

ГІИШЛОШЪЕЧА

1973 шера гІишлой-монтажни балхий план 101 процент нхоачашъе.

Гіишлошъеча къахьегама овсарле 0,5 процент лакхъе.

Гіишлой-монтажни балхаш дарга бода мах 0,2 процент лохбе.

14,4 эзар квадратни метр чуйе моттиг йола здание, 90 бера моттиг йола берий башамаш-яслеш хьал а яь, эксплуатаце дІаяла.

«КОНСЕРВПЛОДООВОЩ» ОБЪЕДИНЕНИ

ХІара гектара тІара 27,4 центнерал кІезигагІа доаццш ялат, 196 центнер бьацадараш, 36 центнер моша горошин, 81 центнер сеии комараши яха.

Дерригача доакхкаш дола ялат 8,0 эзар тоннага, бьацадараш — 66,0 эзар тоннага, сеии комараши — 20,6 эзар тоннага дІаяхоачае.

Паччахьалхенга 2.4 эзар тонн ялат, 56,0 эзар тонн бьацдараш, 20 эзар тонн сеии комараши, 2,7 эзар тонн шура, 300 тонн духх, 2500 эзар фуьйр дохна; ялат дакхкаргІа бода мах планагІчуя 3 процент, бьацдараш дахкаргІа бодар 2 процент, сом банхкаргІа бодар — 3 процент, шура яхьхаргІа бодар—1,5 процент, духх дакхкаргІа бодар 2 процент лохбе. Совхозашна планал совгІа 250 эзар сома пайда бе; планал совгІа 100 эзар сома маьха 200 эзар условии банка консервааш арахеца; планал совгІа 100 эзар сома маьха йолча нийчъа продукцена реализаци е.

Къьъегама овсарле планагІчуя 1 процент духхагІа лакхъе, планал совгІа 100 эзар сома пайда бе.

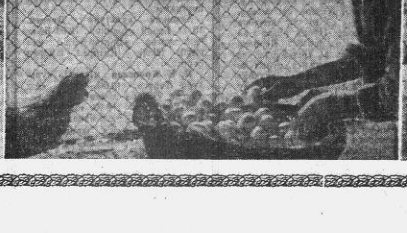

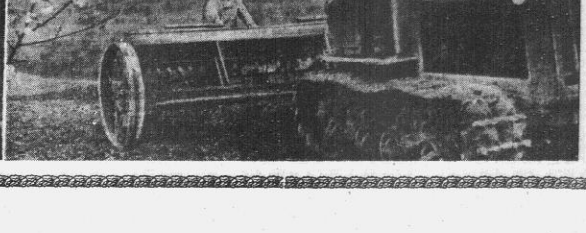

КОЛХОЗА ПРЕМЕШ—ПИСАТЕЛАШТА

Литературни премеш оттянай Азербайджанаюна Шамхорски района Дучрли чияра юртарча Лизибеку шеерагIча колхозо. Уж лу юрта вахарах хатеча интернетча писателашта. Хьаллара уж тайна премеш енна республикерча кхъь писателашта-прозаикашта Велиев Алена, Азиры Сабира, поэта Гусейнзаде Гусейна.

Поемеш къоастаю колхоза фольцаара. Кхаь шера цкъа хьожаю уж колхозникай шоай соцмагIа.

Колхоза боллам — рентабельни ба.

Цо кIемга пайда тIабахьан — кIара шера бIаьш эзарап сомап. Юрта хьаллаьл 600 сом'Iа керда кхь нубаха ца, культура Дворец, библиотека, барI тика, бернй бош, ясли, школа, больница...

Кхы а тоалургьа колхоз дIахо йолуш хана. Цуи территоре тIа хьаллерзда кинотеатр, кафе, стадион. Чакхдоалуш латт цIеношка газ чуюлларг.

Баку.

Вахид ДЖАФАРОВ.
(АПН).

АРМЯНСКИ ССР. Вовари Белдан бокъьал пилля кIорригаш я.

Духха.ха йоаццаш ГДР-ера ламп яхь Ереване хьаьькъьай уж.

Миссазара бараш санна болца хьаьиий безаме тIамара яь кийчо яр кIал.

Зоопарка, милице болхлоех латта «кийаьх эскорт» уллуь а яьна, маьрша зоопарке хьаьккъьалар оаьхарлалаш.

Г. БАГДАСАРЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад

КХОАЛАГIА СЕСАГ

ДУВЦАР

Диъ шера ваьхар со хьалларча сесагаца. Мишта ваьхар яхий оаш? Со шаккха хиннавац кхалларах гIийбат деш, е йоахар дувцаш. Нагахь.а то тайна оамал са хьена а цкъьакха хьанна ца. Шайца дагар са сайна хьаьха хиннача сесагах. Соца дар цIена яр, эоалахоша тоош яр, гаргара нах бешаш яр. Цудухь аз яха а яьхад, хIинэ яха а яь, хьаьлара сесага ца айса дьаьккха диъ шу яьсмала мо дьаьххар. Эшаш цкъьакха хIама дацаяр: цIен-ча массаза цIена яр, доа хIама кIайа хуьлар, са баржьан чу тIебожийтацаш. Сайца гаттара тара хетар сона сай хьаьлхарча сесага оамал. Сона хедар хьаьккъал долча сиго оалаш: бевт тайца мара сесага дахьлар массаза а мара со шийа ца вайча санна хьежар из сога. Цуи бIарахьажаро а, са йоаккхо ешо но мел оолла дешо а кхы а чIоагIарIа эслаьккуалар со. Цкъа во хьалхашкера, дIатеттар аз но сайна на хьалхашка оттаяь хIама.

Цхьаьккха хIама на хIоча санна тIозьшьна, бе.зме яр ГIуйрийна сэ фусам-нана. Цо сона оттаьлаьа дуъуча хIамашна тIера ца гIеттар.

— Хьо балха та вевзаш хIоча сога хьаьлалаьх, —аьлар цо сога уллуь Iо а хоьш. — Аз тIаккха саготдергаш.

— Iаьхарга воалаш санна-м хет соца уьк цIаргIа чувоагIан хIоча, — аьлар из хьаж-кокье боалла шод дIа а ца боаккхаш.

— ХIинэ яь из? — хьаттар сесага кохчера а.

— Iа хьаьлалаьх сога, фу башха да Iаьхьетте а, долаш, лоьзаш бер долча фусам а?

Цхьаьккха бишкало яр, —айса сон йолар аз сай хаттара.

Вlаргашка хий кхохчаьлар се сесага. Сона хаьар из сендухьа да ца — цкъа цIийлора из, цкъа кIайдора. Аз ашничух эхь хеташ, е из новкъа долаш хила мегар-ях — Iа сона беж ма билла, масех цу да вай бер хIоарга кхьаьгIарIа аз сагуьоа, хьога дIаоалаш хIама хиннадеце а, — оалаш бийцар из. — ХIинэ кхийттар со цох дахь дог па хьларах. Хьаьна ма хой хьона, бер тоаьдан... — дерриг дIаоалаьзар аз.

— Фу дертда, — аьлар цо докхаста са а дьаьжка, — вай къеста дезаш да-ях Iа дувцар цар. Хьаьнаоалаьрем... Кхы хIама хьа а па оолалуш елхарца чура араиккхар из...

Ший хьаьи лола хIама цIаргIара дIаяьха пурам делар аз цуппа. Бакъда цхьаьккха хIама дIаяьха тиганзар из.

— Со-м цаI мара яц, — аьлар цо. — Сона могарда сайна эшаш дар хьаьлаьшье. IIIаьга долаш дар хьона хьайна эшарда. Керда дезаш хьаьжола безаш ма вай хьо.

...Кхы дужха пах вIашаIетохкаш зар аз Лайла йоалаеш. «Волгана» цIи-хьо новкъост а пахийта цIаоолаьлайтар аз нужкал. Цу дийнахь со волча хинна новкъостой берригаш пьаьа бар нускала. Хоза я, йоахар, хьаькхенга я. Шеелача хьаьлхарга дийнаьье тIона гIулаьх деш яр. массанеца, дуккхаха хана денз уж шийна боазап санна елаенна, безаме яр.

— Соца шоколад а йоалаш ве-нар хьо? — аьлар цо дие йоалаьхьа тIехьа хьаьлха балха а ваха со чувеца.

Сайгара доккха гIалат дьаьча санна новкъа хIоча сона из я сайна ца лела ца леха. Со кIанзалаIа IаьмваьIар сесага соВгIаташ кхаьа.

— Дасалоацам-м хиннабан, — аьлар аз бекхаза а ваха. — Кхы-м виллургвац.

— Дьаьа хургбар со хьайна IаIаха вIагIашка латтарал совгIа, арахь а цIаккха дIаоалалар сона хьалхашкара Лайлай хьалхарча маьрта сурт. Цуи сонгIа, Iонаьь а сатем бацар сона из бакъан долаш. ТIехь-тIехьа балха а, арахь а нагахь аз тешаре. — Хьо йита ма йитайий но.

— Со но йитаяь, из из ювтаяь, — юкъенккхар из сона. — Хьайна хуьх цIаргIа готта яле дIавахьа мергIнаш.

Из сона вIалла мотташ ца хиннар зар. Сай цIаргIара со аравала веза мишта оал. «Ма тоаьм бар сай фусимара со ара ваьккха, цай хьалха хиннa мо ха а воалаваь ер уьк уу яха ха» — дагадеэар сона. Бакъда из цхьаьккха хIама алаларг, сатехер из.

Из хабар хиннучух тIехьа цIаргIа бIаргашка латтарал совгIа, арахь а цIаккха дIаоалалар сона хьалхашкара Лайлай хьалхарча маьрта сурт. Цуи сонгIа, Iонаьь а сатем бацар сона из бакъан долаш. ТIехь-тIехьа балха а, арахь а нагахь аз тешаре. — Хьо йита ма йитайий но.

— Со но йитаяь, из из ювтаяь, — юкъенккхар из сона. — Хьайна уьк